

УДК 330.522.2

М.М. МАСТЕРНА, магістрант, НТУ «ХП»,

Р.Ф. СМОЛОВИК, канд. екон. наук, проф., НТУ «ХП»

ПРОБЛЕМИ ЩОДО ЗАХОДІВ З ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ НА ПІДПРИЄМСТВАХ В СУЧАСНИХ УМОВАХ КРИЗОВОЇ СИТУАЦІЇ

В статье рассматриваются основные направления улучшения использования основных способов предпринимательства, предлагаются некоторые организационно-технические мероприятия и анализируется их влияние на эффективность использования основных способов

В роботі розглядаються основні напрямки покращення використання основних засобів підприємства, пропонуються деякі організаційно-технічні заходи та аналізується їх вплив на ефективність використання основних засобів

The article focuses on the main directions of improvement of the enterprise's fixed assets, offered some organizational and technical events and their influence on the efficiency of the fixed assets

Постановка проблеми у загальному вигляді. У сучасних умовах підприємства не мають достатньо коштів, що направляються до фонду розвитку підприємства для придбання прогресивного устаткування, що забезпечує конкурентоспроможність продукції і підприємства в цілому.

Якщо врахувати, що в системі господарської діяльності України основні фонди є національним багатством країни, то виникає необхідність пошуку тих резервів усередині підприємства, які сприяли б раціональнішому використанню основних засобів і підвищенню фінансової стійкості підприємства в умовах кризової ситуації.

Аналіз останніх досліджень та постановка завдання. Відповідно до статистичних даних [1], основні фонди в Україні складають 3 903 714 млн. грн. Динаміка росту основних засобів 2000-2009 рр., яка дозволяє зробити висновки, що найбільший ріст спостерігався у 2008 р. і склав 53,84%, а найнижчі темпи росту – у 2003 р., які дорівнювали 11,2% (табл.1).

Таблиця 1.

Динаміка росту основних засобів

Рік	Основні засоби,	Абсолютне відхи-	Відносне від-	Темп росту,
-----	-----------------	------------------	---------------	-------------

	млн. грн.	лення, млн. грн.	хилення, %	%
2000	828822	-	-	-
2002	964814	+135992	+16,41	116,41
2003	1026163	+61349	+6,36	106,36
2004	1141069	+114906	+11,20	111,20
2005	1276201	+135132	+11,84	111,84
2006	1568890	+292689	+22,93	122,93
2007	2047364	+478474	+30,50	130,50
2008	3149627	+1102263	+53,84	153,84
2009	3903714	+754087	+23,94	123,94

Проте, необхідно зазначити, що протягом останніх років на більшості підприємств України спостерігається низький рівень ефективності використання основних засобів. Динаміка росту ступеня зносу основних засобів свідчить про погіршення їх технічного стану, морального зносу. Так, відповідно до статистичних даних [1], починаючи з 2000 року спостерігається динаміка збільшення ступеня зносу (табл. 2). Так, наприклад, у 2009 році ступінь зносу основних засобів в Україні складає 60%, проте у порівнянні з 2008 роком, він зменшився на 1,2%, що є позитивним явищем.

Таблиця 2

Ступінь зносу основних засобів по Україні

Рік	Ступінь зносу основних засобів, %	Абсолютне відхилення, %	Відносне відхилення, %	Темп росту, %
2000	43,7	-	-	-
2002	47,2	+3,5	+8,01	108,01
2003	48,0	+0,8	+1,69	101,69
2004	49,3	+1,3	+2,71	102,71
2005	49,0	-0,3	-0,61	99,39
2006	51,5	+2,5	+5,10	105,10
2007	52,6	+1,1	+2,14	102,14
2008	61,2	+8,6	+16,35	116,35
2009	60,0	-1,2	-1,96	98,04

Необхідно також зазначити, що в Російській Федерації ступінь зносу основних засобів значно нижчий, і складає у 2009 році 46,3%. Крім того, необхідно зазначити, що в основний капітал українських підприємств у 2009 році було вкладено 151 776,8 млн. грн. інвестицій, що на

34,88% нижче ніж у 2008 році. Необхідно враховувати, що витрати на будівельні і монтажні роботи усіх видів, включаючи монтаж обладнання; придбання машин, обладнання, виробничого інструменту і господарчого інвентарю; інші капітальні роботи та витрати, які належать до інвестицій в основний капітал. Проте, як відомо, покращення використання основних виробничих фондів дозволяє без додаткових інвестицій збільшити випуск продукції, робіт, послуг та покращити техніко-економічні показники виробництва. Саме тому дослідження шляхів підвищення ефективності використання основних фондів на підприємствах України є актуальним.

Результати дослідження. На наш погляд, основними напрямками, які сприяють підвищенню ефективності використання основних засобів підприємства, можуть бути наступні: підвищення ефективності використання капітальних вкладень і основних фондів, скорочення цілоденних та змінних простоїв, застосування оптимального графіка роботи підприємства і проведення заходів соціального напрямку, проведення заходів, що підвищують питому вагу основних виробничих операцій у затратах робочого часу.

Розглянемо деякі із вищезазначених напрямків та їх вплив на підвищення ефективності результатів господарської діяльності. Так, наприклад, на наш погляд, поліпшення використання діючих основних фондів і виробничих потужностей підприємств, може бути досягнуте завдяки: підвищенню інтенсивності використання виробничих потужностей і основних фондів та підвищенню екстенсивності їх навантаження; більш інтенсивне використання виробничих потужностей і основних фондів досягається насамперед за рахунок технічного вдосконалювання останніх. Скорочення цілоденних та змінних простоїв може бути досягнуте шляхом введення прогресивних організаційних і технологічних заходів. Тобто, поліпшення догляду за основними фондами, дотримання передбаченої технології виробництва, удосконалювання організації виробництва і праці, що сприяє правильній експлуатації устаткування, недопущенню простоїв і аварій, здійсненню своєчасного і якісного ремонту, що скорочує простої устаткування в ремонті і збільшує міжремонтний період. Підвищення коефіцієнта змінності може бути досягнуте застосуванням

оптимального графіка роботи підприємства, включаючи ефективний план проведення ремонтних та налагоджувальних робіт.

Важливими чинниками, які впливають на збільшення випуску продукції, є: склад, кількість, міра використання наявного устаткування, культурно-технологічний рівень кадрів, використання передових методів організації виробництва, склад вживаних матеріалів та інші. Вплив деяких чинників на зростання продуктивності праці визначається прямим розрахунком [3].

Так, наприклад, якщо фактичний коефіцієнт використання устаткування ($K_{\text{вик}}$) складає 0,77, а виходячи з аналізу роботи і проєктованих впровадженню організаційних і технічних заходів він може бути підвищений до 0,86, то за цей рахунок випуск продукції ($V_{\text{пр}}$) може підвищитися на 11,69% (табл. 3 та рис. 1):

$$\left(\frac{0,86}{0,77} - 1 \right) \times 100 = 11,69\%$$

Таблиця 3.

Збільшення випуску продукції за рахунок підвищення коефіцієнта використання устаткування

$K_{\text{вик}}$	0,77	0,78	0,79	0,80	0,81	0,82	0,83	0,84	0,85
$V_{\text{пр}}, \%$	11,69	10,26	8,86	7,50	6,17	4,88	3,61	2,38	1,18

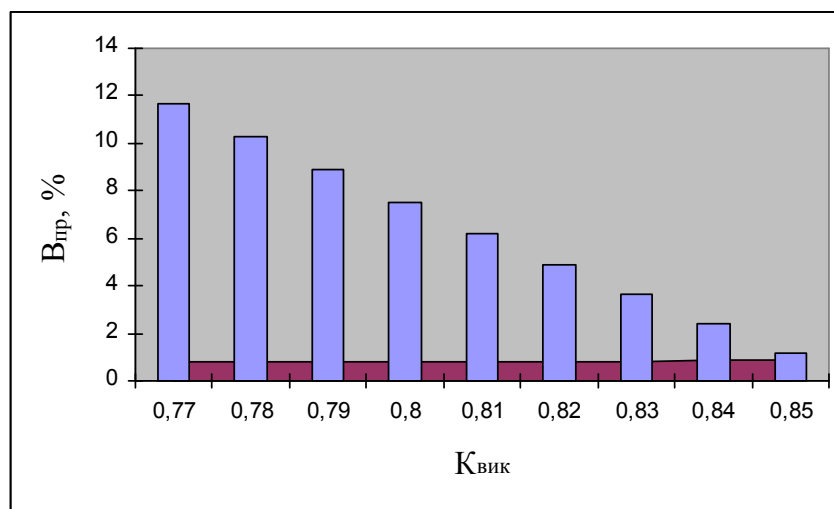

Рис. 1. Збільшення випуску продукції за рахунок підвищення коефіцієнта використання устаткування

Аналогічно можна підрахувати вплив підвищення середнього відсотка виконання норм вироблення робочими ($K_{\text{ср.в}}$) на зростання обсягу виробництва.

Якщо при середньому виконанні норм вироблення робочими на 125% підприємство випустило 100% продукції досягши середнього виконання норм в плановому періоді 140%, випуск продукції зросте на 16,67% (табл. 4 та рис. 2):

$$\left(\frac{140}{120} - 1\right) \times 100 = 16,67\%$$

Таблиця 4.

Збільшення випуску продукції за рахунок підвищення середнього відсотка виконання норм вироблення робочими

$K_{\text{ср.в}}$	120	123	126	129	132	135	138
$V_{\text{пр}}, \%$	16,67	13,82	11,11	8,53	6,06	3,70	1,45

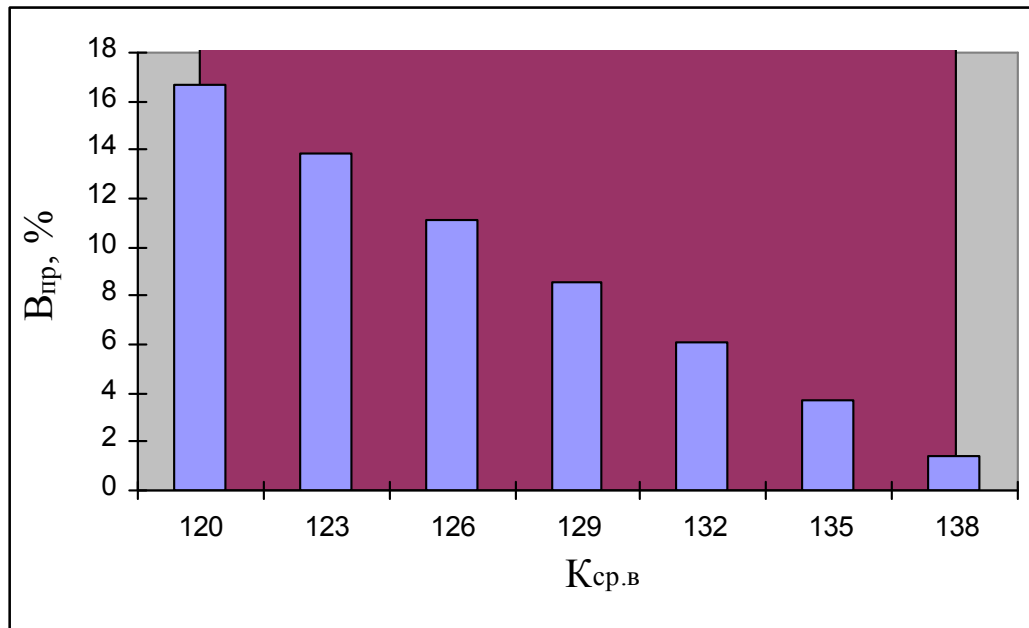

Рис. 2. Збільшення випуску продукції за рахунок підвищення середнього відсотка виконання норм вироблення робочими

Висновки.

Отже, на наш погляд, важливими чинниками, які сприяють підвищенню ефективності використання основних засобів підприємства є: підвищення ефективності використання капітальних вкладень і основних

фондів, скорочення цілоденних та змінних простоїв, своєчасне проведення переоцінки основних засобів, прийняття рішень про консервацію, продаж або здачу в оренду основних фондів, які не використовуються підприємством, продаж незавершеного будівництва, використання методу амортизації, який буде найбільш ефективним, впровадження заходів науково-технічного прогресу, підвищення кваліфікації робочого персоналу, економічне стимулювання основних і допоміжних робітників, що передбачає залежність заробітної плати від випуску і якості виробленої продукції, поліпшення умов праці і відпочинку, оздоровчі заходи, які позитивно впливають на фізичний і духовний стан робітника.

Список літератури: 1. Сайт Державного комітету статистики України - <http://www.ukrstat.gov.ua> 2. Сайт Федеральної служби державної статистики Росії - <http://www.gks.ru> 3. *Клушин В.И.* Краткий справочник по экономическому анализу деятельности предприятия.-М.: «Альфа», 2006. – 126 с.

Надійшла до редколегії 05.01.11